

Torhild Godø Sæther

Utfordringar i å vere eit forskande kroppssubjekt

Abstract

Maurice Merleau-Ponty claims that we as body-subjects have an immediate sensational understanding of the world. A body that perceives and experience the world before any thought and word can render it. The words we use describing sensations are interpretations of sense-experiences, and will never render the total bodily understanding of the world. This article gives a brief insight of what an understanding of Merleau-Ponty's body-subject implies for the researcher in body-phenomenological studies of toddlers.

Nøkkelord

Kroppsfenomenologi, Maurice Merleau-Ponty, sansing, førrefleksivitet, erkjennelsesteori

Introduksjon

Denne artikkelen er ein kort gjennomgang av Maurice Merleau-Ponty sin kroppsfenomenologi,¹ og skriv seg ut frå masteravhandlinga mi.² Føremålet med teksten er å setje lys på kva som skjer med forståinga når eg tek i bruk Merleau-Ponty sine idear om kroppssubjektet for å forstå observasjonar av livsverda til barn under to år. Studia tek i bruk sentrale idear frå hovudverket³ for å utforske betydinga av det non-verbale og førrefleksive i stabbarkroppen⁴ sine sansingar. Avhandlinga tek tak i eit konkret fenomen; nemleg at stabbarar har eit handlingsmønster som er taktilt, og den undrar seg over om dette konkrete også har ein større dimensjon over seg. Merleau-Ponty hevdar at kroppen er eit medvit før tanke og språk, og kallar dette kroppsslege medvitet for kroppssubjekt. Med tanke på at stabbaren har lite verbalt språk, har ideen om kroppssubjektet fungert som ei perspektivutvidande og fruktbar forståingsramme for temaet avhandlinga utforskar. Då avhandlinga faktisk brukar

---

1 Maurice Merleau-Ponty, *Phenomenology of Perception*, trans. Colin Smith (New York: Humanities Press, 2002)

2 Torhild Godø Sæther, "Å vere taktilt i verda - ei eksplorerande kroppsfenomenologisk studie av stabbarar sin taktile omgang med verda." (Mastergradsavhandling, Universitetet i Oslo, 2012).

3 Merleau-Ponty, *Phenomenology of Perception*

4 Omgrepet refererer til ordet toddler, som vanlegvis blir referert til barn mellom 12 og 36 månadar, og til ein særleg måte å vere på; toddlermåten (Gunvor Løkken, "Toddler peer culture. The social style of one and two year old body-subjects in everyday interaction." (Doktorgradsavhandling, NTNU Trondheim, 2000)). Løkken brukar det engelske omgrepet, men eg har valt å bruke ordet stabbar, då det kan omsetjast til noko slikt som "barn som stabbar.

Torhild Godø Sæther, Høgskulen i Volda, Norge

E-mail: Torhild.Godo.Saether@hivolda.no

Studier i Pædagogisk Filosofi | www.ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/spf | ISSN nr. 22449140

Årgang 4 | Nr. 2 | 2015 | side 94-102

---

ord på formidle ei forståing av denne non-verbale og førrefleksive dimensjonen i taktile sansingar, er den på mange måtar eit stort paradoks. Den drøftar difor også i kva grad studia kan vere pålitelig og gyldig når den forsøker å setje ord på ei forståing som i stor grad er kroppsleg fundert.

Artikkelen drøftar ikkje det taktile fokuset i studia, sjølv om det var utgangspunktet for studia, men ynskjer likevel å gi innblikk i nokre utfordringar eg støtte på når eg sette kroppssubjektet i sentrum for å forstå verda.

Å forstå verda som kroppssubjekt

Kroppssubjektet fungerer som ei syntese av alle sansingar og alle kroppslege funksjonar, og av alt det som rører seg i kroppen. Det betyr vidare at den kroppslege sanseerfaringa er der før refleksjonen av den, altså før tanke og språk. Sett slik, er sansing difor ikkje ein intellektuell, men ein kroppsleg aktivitet. Vi forstår såleis verda sanseleg umiddelbart og førrefleksivt *i og med* kroppen, medan den intellektuelle forståinga er ei tolking, og ei refleksiv forståing av verda. Den formidlar vi med ord, men med ord som likevel ikkje vil kunne gjengi det Merleau-Ponty kallar for den sanne erfaringa.⁵ Den ligg i kroppen, seier han. I sansingane våre ligg det slik ei førrefleksiv og umiddelbar forståing av verda. Ein non-verbal og kroppsleg manifestasjon av verda som vi med kroppen er *i og med*. I sansingane er mennesket i verda og med verda. Og det er difor det er sansingane, som altså er kroppslege, vi må gå til for å forstå mennesket. I det kroppslege skil ein dermed ikkje mellom fysiologi og intellekt, ande eller sjel. Med kroppssubjektet vil Merleau-Ponty gjere oss merksam på at kroppen er eit medvit fylt av sanseleg kunnskap, og at vi ikkje må avgrense kunnskap berre til aktivitetar som krevjar reflektive artikulerde prosessar.⁶ Han peikar på at den kroppssubjektive erfaringsforma også er meningsfull, sjølv om den føregåande for og uavhengig av mi reflektive oppleving av meg sjølv som subjekt.⁷

Kroppsfenomenologien til Merleau-Ponty er ikkje lett å korte ned til eit kort og konsist innhald. Ein kan vel kanskje seie at dette er eitt av hovudpoenga i filosofien hans også; at verda og det som rører i henne vanskeleg let seg redusere til generalitetar. Alt heng saman på eitt eller anna vis, og vi har alle våre erfaringar som gjer at vi oppfattar verda på den eine eller andre måten. Det er erfaringar som vi gjer i våre eigne kroppar. Kroppen min er såleis utgangspunktet for erfaringane mine, og dette er eit viktig poeng hjå Merleau-Ponty. Det er kroppen som er synspunktet, det er den eg erfarer i, og persiperer frå. Han seier: “To be a consciousness or rather to *be an experience* is to hold inner communication with

5 Merleau-Ponty, *Phenomenology of Perception*, 247.

6 Russell Keat, “Merleau-Ponty and the Phenomenology of the Body”, unpublished manuscript, University of Edinburgh, 1982, lasta ned 30. juli, 2015, <http://www.russellkeat.net/admin/papers/51.pdf>

7 Dag Nome, “Mobbing – et forsøk på nye teoretiske perspektiv”, *Studier i Pædagogisk Filosofi* 3, no. 1 (2014): 49

the world, the body and other people, to be with them instead of being beside them”.⁸ Her kjem han inn på den sosiale dimensjonen av kroppssubjektet. I det sosiale får vi også ei intersubjektiv forståing av verda. Menneska er i og med verda, påverkar den, og sansar sjølvstøtt også kvarandre, og tek del i, og påverkar også kvarandre sine livsverder.

Stabbaren er i si eiga livsverd, og opplever den frå sitt perspektiv, som er kroppssleg fundert. Men denne livsverda inneheld også i barnehagen andre kroppssubjekt, store og små, som påverkar korleis han forstår og erfarer verda. Slik kan ein seie at livsverdene overlappar kvarandre, vever seg inn i kvarandre og påverkar kvarandre. Verdsforståinga er difor ikkje fullstendig subjektiv, men slik også intersubjektiv. Den intersubjektive non-verbale dimensjonen viser seg til dømes når kroppssubjekta innrettar seg mot, med eller i kvarandre. Når dei små spontant byrjar å springe i lag, flere i lag,⁹ danse i lag, kose med kvarandre, smeltar saman med eit vaksenfang¹⁰ og liknande, utan å verbalt uttale at det er noko som skal skje. Det oppstår ein umiddelbar kroppssleg og meningsfull kommunikasjon ut av tilsynelatande ingenting.

Merleau-Ponty tvilar eller avviser aldri, eksistensen av mentale fenomen, men han insisterer på at tanke og sansing berre oppstår mot ein bakgrunn av perseptuell aktivitet som vi alltid og allereie forstår i kroppsslege termar, ved å engasjere oss i verda.¹¹ Teorien han utviklar er, i følgje Bengtsson,¹² like mykje ein kroppsteori som ein subjektteori. Kroppssubjektet er den eigne levde kroppen, og i den finst ingen motsetnad mellom kropp og sjel. Den sameinar kropp og sjel med kvarandre, i staden for å dele dei opp i separate båsar eller redusere dei til ei eller anna vitskapleg forklaring.

Persepsjon er å vere involvert i verda

Sanseerfaringane av verda er den første kjelda vi har til kunnskapen vi har om verda. Og denne kunnskapen røtar seg kroppssleg, seier Merleau-Ponty. Vi ser, vi høyrer, vi tek på, vi luktar og smakar med kroppen. Vi ser og tek på det som er i verda fordi vi er i verda med kroppen. Sansingane våre er ikkje utanfor oss sjølve. Persepsjon er difor meir omfattande og komplekst enn det ord kan forklare. Og fordi vitskap er avhengig av ein som persiperer verda, hevdar Merleau-Ponty difor at vitskapen aldri har, og aldri vil, i sin natur, bety det same i eigenskap av å vere som verda vi persiperer. Det er av den enkle grunn av at vitskap er ei bestemming eller ei forklaring på den verda. Det må påpeikast at dette var skrivi i ei tid der naturvitskaplege metodar var rådande, og at det var denne måten å forstå mennesket på han var i opposisjon mot. Likevel, grunngevingane hans synast gyldige også i

8 Merleau-Ponty, *Phenomenology of Perception*, 111.

9 Gunvor Løkken, “Toddler peer culture. The social style of one and two year old body-subjects in everyday interaction.” (Doktorgradsavhandling, NTNU Trondheim, 2000).

10 Sæther, “Å vere taktilt i verda”

11 Taylor Carman, “The Body in Husserl and Merleau-Ponty”, *Philosophical Topics* 27, no. 2 (1999): 205-225

12 Jan Bengtsson, “En livsvärldsansats för pedagogisk forskning,” i *Med livsvärlden som grund: bidrag till utvecklandet av en livsvärldsfenomenologisk ansats i pedagogisk forskning*, red. Jan Bengtsson. (Lund: Studentlitteratur, 1999).

dag, då vi er like mykje kroppssubjekt i 2015 som vi var på 1940-talet. Han seier at eg er den absolutte kjelda til (min) kunnskap om verda. Det betyr at eg er *i* verda, og *med* verda, heile tida. Eksistensen min kan difor ikkje forklarast uavhengig av den. Det betyr også at eg må erkjenne at måten eg forstår stabbaren, ikkje er den fulle og einaste sanninga om fenomenet. Mi forståing og oppleving av stabbaren vil alltid ha rot i kroppen min, og det perspektivet den gir meg som observerande og persiperande, men den er likevel ikkje uavhengig av verda. For det er verda vi persiperer, og denne persepsjonen har, som nemnt, også ein sosial dimensjon i det at vi også erfarer andre menneske, andre kroppssubjekt som sjølvstøtt også påverkar og er involverte i verda. Forståinga mi er heller ikkje ein augneblink i verda, den bevegar seg og utviklar heile tida, fordi verda, og alt som er i den, og eg alltid er i ei eller anna rørsle. Difor hevdar Merleau-Ponty at vitskaplege synspunkt der det følgjer at eksistensen min er ein augneblink i verda, alltid er både naive og uærlege på same tid. "To return to things themselves is to return to that world which precedes knowledge, of which knowledge always *speaks*, and in relation to which every scientific schematization is an abstract and derivative sign-language, as is geography in relation to the country-side in which we have learnt beforehand what a forest, a prairie or a river is."¹³ For å forstå oss sjølve og menneska vi omgir oss med, meinte Merleau-Ponty at vi må erkjenne at vitskapen sine forklaringar er reduserte forklaringar (sign-language) av verda, og at vi ikkje må gløyme at det er frå den kroppssubjektive opplevinga av verda (things themselves) kunnskapen har opphavet sitt. Det betyr at ei *kroppsmidviten erfaring* av verda faktisk er det basale grunnlaget vi har for forstå verda og andre menneske på. Det er den kroppslige erfaringa vi må gå til, det er der eksistensen ligg. Men det vil ikkje seie at den er upåverka av verda. For i verda er ein bakgrunn som eksistensen min går i møte. Ein bakgrunn som er sosial, kulturell og historisk, og sidan persepsjon er eit fenomen som er så uendeleg og omfattande, vil vitskapen difor aldri eksakt kunne gjengi dette fenomenet. På den måten er kroppen eit medvit som er så komplekst og samansett, at det difor aldri kan representast som eit fullstendig bilete. Og følgjeleg kan heller ikkje verda kunne representast som eit fullstendig bilete, slik kroppssubjektet erfarer den. Berre kroppssubjektet har den sansemessige og komplette representasjonen i seg. Og fordi sansingar er førrefleksive, kan vi ikkje gjengi dei eksakt. Merleau-Ponty tok med dette avstand frå vitskapar som vil forstå mennesket i målbare einingar. Han kalla denne tenkjemåten for "den objektive tanke", og dette ville han frigjere oss frå ved å endre dei konseptuelle rammeverka våre, som han meinte var farga av denne tenkemåten.

Kva tilgang har så forskaren til stabbaren si sanslege oppleving av verda når den er førrefleksiv og non-verbal? "I am not a spectator, I'm involved".¹⁴ Det fortel oss at fordi kroppen heile tida er konkret i verda, lever den kontinuerleg *i* verda. Fordi eg er involvert i verda, er det kroppen min som er synspunktet mitt i verda. Dette både avgrensar og opnar per-

13 Merleau-Ponty, *Phenomenology of Perception*, ix-x

14 *ibid.*, 354

sepsjonen ut mot den fullstendige verda som ein horisont for ein kvar persepsjon. Slik er kroppen i ein gjensidig dialog med alt det som finst saman med den. Også med andre kroppssubjekt. Dette forholdet inneber at kroppen erfarer og uttrykkjer mening gjennom sin måte å eksistere på i eit gjensidig forhold til verda. Slik er forskaren heile tida i kommunikasjon med verda og det som er i den. Og i den forstand er eg i studia mi intersubjektiv på den måten at *fordi* eg er kroppsleg i verda som stabbarane er det, står vi også i eit gjensidig kommunikativt forhold til kvarandre.

Å forske på stabbarar innanfor ei Merleau-Pontyansk forståingsramme

Fenomenologi kan karakteriserast i vid forstand “as the unprejudiced, descriptive study of whatever appears to consciousness, precisely in the manner in which it so appears”.¹⁵ Ei fenomenologisk tilnærming inneber å vere nær og vise merksemd til det som viser seg for oss. Dei saker som fenomenologien siktar seg mot er altså *fenomen*; i betydinga slik dei viser seg for nokon.¹⁶ Dette betyr, i følgje Nordtvedt,¹⁷ eit forsøk på å forstå verda og fenomena gjennom å studere korleis dei viser seg for subjektet. Merleau-Ponty var oppteken av at vi må forstå at subjektet består av heile kroppen, difor kroppssubjektet. Slik er kropps-fenomenologiske studiar er opptekne av det som viser seg for kroppssubjektet. I studia mi er persepsjon såleis den kroppssubjektive forståinga eg har av stabbarane eg studerte. Følgjeleg er språket eg brukar på å formidle forståinga på altså ei forenkling av den faktiske persepsjonen eg har hatt av stabbarane sin taktile omgang med verda. Og denne språklege forenklinga er det viktig å gjere synleg av omsyn til realibiliteten på studia.

Eit sentralt spørsmål i studia av stabbarane sine handlingar er å utforske korleis ein metodisk kan nærme seg måtane dei er i verda på innanfor ei kropps-fenomenologisk forståingsramme. Det krev ei utforskande og aktiv haldning. Ved å vere i same rommet til stabbaren må ein erkjenne at ein allereie er involvert i stabbaren si livsverd. På same måte er stabbaren også involvert i forskaren si livsverd. Dei påverkar kvarandre og rommet. Dei er i verda i lag, *med* kvarandre, ikkje ved sidan av kvarandre. Merleau-Ponty brukar ordet sameksistens om dette forholdet. Om ein open intersubjektiv og sanseleg kommunikasjon, der grensene mellom kroppssubjekta er uklare. Denne uklarheita kan bli forstått som den kommunikasjonen som går føre seg i rommet mellom kroppssubjekta, altså ikkje avgrensingane i dei reint konkrete kropane.

15 Dermot Moran, “Editor’s Introduction”, in *The Phenomenology reader*, ed. Dermot Moran and Timothy Mooney (London: Routledge, 2002),1.

16 Bengtsson, “En livsvärldsansats för pedagogisk forskning”.

17 Finn Nordtvedt, “Kropps-fenomenologisk forskning – i grenselandet mellom empiri og filosofi”, *Vård i Norden* 28, no. 3 (2008): 53-55

Merleau-Ponty set altså kroppssubjektet som sentrum av oppfatninga og forståinga vi har av verda. Ein naudsynt konsekvens av å ta i bruk denne forståingsramma for ei studie som eg har gjort, er at den må ta det for gitt at både stabbarane og eg som observerande er kroppssubjekt, og at vi har innverknad på kvarandre fordi vi er ein del av same rommet. Det betyr også at orda eg vel å bruke i skildringane av stabbarane, er basert på alle dei sansingane min levde kropp har erfart i observasjonane, men også på kommunikasjonen som har gått føre seg i det aktuelle rommet. Dette utgjer slik både den ontologiske og epistemologiske forståingsramma for studia. Det vil seie at den har eit utgangspunkt i at både eg og stabbarane oppfattar og forstår verda gjennom kroppane sine sansingar av den. Det vil også seie at det ikkje berre var stabbaren sine sanseerfaringar eg utforska, men også mine egne. Dette var også ei av hovudutfordringane ved studia eg gjorde. Den tvinga meg til å kontinuerleg konfrontere mine egne oppfatningar av kva eg såg, kva eg erfarte, og korleis eg tolka det eg erfarte. Den kravde kontinuerleg sjølvrefleksjon og sjølvvurdering, men innebar også eit krav om å vere-i-verda og “return to things themselves”.

Kva er det å observere? Om upålitelige førrefleksive sansingar

I følge Merleau-Ponty betyr det å plassere synet i samsvar med det blikket er ute etter, og ikkje misse seg sjølv i det som visuelt viser seg framføre.¹⁸ I følge Løkken og Søbstad¹⁹ handlar observasjon om iakttaking, som hovudsakleg skjer ved hjelp av synssansen. Dei seier vidare at vi ikkje kan kutte ut dei andre sanseinstrykka, men at funksjonane deira er meir å supplere synsinstrykka. Her er nok Merleau-Ponty delvis einig, men samstundes kan ein kanskje tenkje seg at han ville stilt spørsmål ved definisjonen av supplement. Løkken og Søbstad²⁰ antyder at det er synssansen som er overlegen i observasjonen, og det vil nok dei fleste vere einig i. Likevel, når vi no reflekterer over ei kroppsfenomenologisk studie, må vi samstundes erkjenne at kroppen, i kraft av å vere eit kroppssubjekt, faktisk er eit sanseleg medvit, og at det difor er umogleg å vite konkret kva sansingar som ligg til grunn for orda forskaren brukar i skildringane av observasjonen. Løkken og Søbstad seier feilkjelder i observasjonen er tilhøve som kan påverke og gjere datamaterialet mindre påliteleg. Dei har ei heil liste²¹ på ulike typar feilkjelder, men dei nemner ikkje kroppen som medvit. Med Merleau-Ponty kan vi altså føye til førrefleksive sansingar på lista, dersom ein reknar dei som upålitelege. Kanskje kan ein kalle dei upålitelige i den forstand at dei ikkje er konkretiserbare. Men det er igjen eit aspekt ved Merleau-Ponty sin filosofi ein må ta med i betraktinga når ein først legg ut på ei kroppsfenomenologisk observasjonsreise. Vi kan ikkje sikkert setje ord på kva som skjer i kroppen sine sansingar. Rasmussen²² seier at eit par

18 Merleau-Ponty, *Phenomenology of Perception*, 263

19 Gunvor Løkken og Frode Søbstad, *Observasjon og intervju i barnehagen* (Oslo: Universitetsforlaget, 2006).

20 *ibid.*

21 *ibid.*, 64

22 Torbjørn H. Rasmussen, *Kroppens filosofi, Maurice Merleau-Ponty* (København: Semi-forlaget, 1996).

fritthengjande auge ikkje kan sjå verda. Dei ser verda nettopp fordi kroppen på førehand er innbefatta i synet. Verda blir difor synleg rundt meg på grunn av at kroppen min er i eit tilhøyrighetsforhold til den same verda som den ser. Difor er auga avhengig av resten av kroppen og dei andre sansane for å kunne sjå. Dei opererer ikkje solitært, men, som tidlegare nemnt, i form av ei syntese saman med resten av kroppen.

Kva finn ein som forskande kroppssubjekt?

Med Merleau-Ponty sine idear om kroppssubjektet er det vanskeleg, ja faktisk umogleg, å ha nokon annan funksjon enn ein deltakande observatør, fordi forskaren allereie er involvert i verda. Verda i ein barnehage som er vore full av stabbarar. Og nettopp når ein studerer små utforskande barn, er dette eit godt utgangspunkt å ha. Då må ein ta det for gitt at ein er involvert i verda deira og fenomenene i den gjennom persepsjonane sine.

Merleau-Ponty²³ seier at "(...) there is no inner man, man is in the world, and only in the world does he know himself." Subjektet er slik opphavleg i verda, før den refleksive analysen gjer det til sentrum for verda. Denne verda omtalar Merleau-Ponty²⁴ som "(...) a pre-objective view which is what we call being-in-the-world". Det er her vi lever. Bengtsson og Løkken²⁵ framhevar at mennesket, og slik sett også forskaren, alltid er persiperande og erfarande tilstades i livsverda, – historisk, kulturelt og sosialt. Dei meiner at Merleau-Ponty syntet, ved å avgrense seg frå einsidige ytterpunkt i objektivismen, subjektivismen, empirismen og intellektualismen, at livsverda uunngåeleg er ein del av oss. Såleis gjeld det for den observerande forskaren også. Fordi forskaren også er eit intensjonalt kroppssubjekt, inneber det slik at forskaren alltid er retta mot noko. Den retninga går det ikkje an å medvite stoppe. Slik sett erkjenner eg at observasjonane og skildringane eg har gjort i studia også har ei retning. Merleau-Ponty var oppteken nettopp av dette, at forskning alltid er og må vere forankra i menneska sine livsverder. Difor understrekar Bengtsson og Løkken at forskinga må forsøke å forstå denne verda med fylde og ikkje som reduksjonar av den. Dette stiller forskaren overfor ei nokså umogleg oppgåve i formidlinga av ei slik forståing, då det å nedteikne den i ord i seg sjølv vil vere å gjere reduksjonar av den. Slik som stabbaren har ei livsverd, har også forskaren det, og deira respektive livsverder er det berre dei sjølve som forstår heile fylden av. Difor gjeld det, som nemnt, å gjere seg synleg, og å gjere greie for sin eigen posisjon i studia. Følgjene av det er at ein mellom anna må stille seg spørsmålet om kva som er grunnlaget for kunnskapsproduksjonen i studia. Kva slags røynd er det den gjer synleg? Kva baserar den sine erkjenningar av røynda på? Merleau-Ponty erkjenner kroppssubjektet som sentrum for måten vi kjenner verda på. Eg eksisterer i den som forskande

23 Merleau-Ponty, *Phenomenology of Perception*, xii

24 *ibid.*, 92

25 Jan Bengtsson og Gunvor Løkken, "Maurice Merleau-Ponty: Kroppens verdslighet og verdens kroppslighet," i *Pedagogikkens mange ansikter: Pedagogikkens idéhistorie fra antikken til det postmoderne*, red. Kjetil Steinsholt og Lars Løvlie (Oslo: Universitetsforlaget, 2004).

kroppssubjekt som observerer stabbande kroppssubjekt. Slik er det, som nemnt, kroppssubjektet som er det epistemologiske grunnlaget for ein kroppsfenomenologisk måte å finne kunnskap om røynda på. Den produserer kunnskap om livsverda, både om forskaren si og om stabbaren si livsverd. I følgje Bengtsson og Løkken er livsverda både før-objektiv og før-subjektiv. Den er ein tredje dimensjon, og ein formidlar mellom objektivisme og subjektivisme. Studia mi har såleis produsert kunnskap om det taktile i erfaring i livsverda til stabbarar i ein barnehage, slik eg forstår den gjennom videokameraet, gjennom persepsjonane mine, og slik eg skildrar og tolkar den i lyset av Merleau-Ponty sin kroppsfenomenologi. Den blir slik eit resultat av eit samspel mellom det teoretiske rammeverket, persepsjonane mine av livsverda mi og livsverda til stabbarane, og skildringane og tolkingane eg gjer av datamaterialet.

Å erfare ei kroppsfenomenologisk studie

Eit vesentleg aspekt ved å forstå filosofien til Merleau-Ponty, og innhaldet i orda og mellom orda hans, handlar om å opne seg for ein kommunikasjon med teksten. Merleau-Ponty²⁶ seier: "In order to perceive things, we need to live them". Vi må altså leve filosofien hans for å kunne erfare og forstå den. Vi kan persipere verda fordi kroppen allereie er tona inn på, og stemt til, verda. I same tanke framhevar Løkken²⁷ også viktigheita av å kunne "tone seg inn på teksten" gjennom gjentakande lesing og tolking, der ein gjennom dette får ei kjensle av at forståinga av teksten manifesterer seg kroppslig, som ei kroppssubjektiv erfaring. Løkken²⁸ omtalar også dette fenomenet som medproduksjon, som handlar om at kunnskap blir til i den inkarnerte forskaren sine møter med det som blir studert og utforska.²⁹ Denne inkarnerte erfaringstypen er faktisk også det største paradokset i kroppsfenomenologiske studiar. Eg har fornemma og observert stabbarverda, og det har blitt til noko som eg formidlar attande til verda.³⁰ Studia har blitt eit produkt som eksisterer i verda, den er ei erfaring som er *i* og *med* verda, og difor influerer den i sin eksistens. Paradokset består i behovet for å bruke ord i eit ynske om å rette fokuset bort frå det som faktisk er konkretisert i form av ord, slik også Merleau-Ponty sin kroppsfenomenologi gjer. Han ville, som nemnt, at vi skal attende til den sanne erfaringa, som er før-refleksiv og ordlaus, for å forstå mennesket. For orda vi brukar er i seg sjølv tolkingar av hovudpoenget, som er denne sanne og basale erfaringa. Heile prosjektet i å ville setje ord på noko heilt konkret, til dømes slik eg har gjort når eg skildrar måten stabbarar (utan verbalt språk) brukar den taktile sansen, samstundes som eg vil finne ord på kva meininga med denne måten å vere i verda på kan vere, er i seg sjølv motseiande. Kvifor setje i gang med det når den sanne erfaringa er sann

26 Merleau-Ponty, *Phenomenology of Perception*, 379

27 Gunvor Løkken, "Bevegelse er meningen," i *Barnas Barnehage 3: Kroppslighet i barnehagen*, red. Ellen B. Sandseter, Trond L. Hagen, og Thomas Moser (Oslo: Gyldendal Akademisk, 2010).

28 Gunvor Løkken, *Levd observasjon* (Oslo: Cappelen Damm Akademisk, 2012)

29 *ibid.*, 10

30 *ibid.*, 151

og meningsfull berre for kroppssubjektet som er i den, ja som faktisk *er* den? Kan ein ikkje berre godta at svaret bur i kvart enkelt menneske? For med Merleau-Ponty sin kroppsfenomenologi finn ein faktisk at meiningane i mennesket sine handlingar er der, og at dei er eksistensielle, men at dei ikkje er konkretiserbare fordi dei er kroppslege og førrefleksive, og dermed utilgjengelege.

Erfaringa i ei kroppsfenomenologisk studie av stabbarar handlar om å formidle ei erkjenning og ei forståing av stabbarane, så vel som seg sjølv som forskande kroppssubjekt. For som forskande kroppssubjekt må ein erkjenne at ein har ei før-refleksiv forståing, og erfaring, av livsverda til barna. Det er den ein får gjennom å vere *ei erfaring*, som Merleau-Ponty ville ha sagt. Dei kontinuerlege førrefleksive sansingane vi har av verda er dekkja av ein intensjonal opasitet, men fargar likevel det kroppsfenomenologiske studiar av stabbarar finn. Den fullstendige forståinga ein har av stabbarane kan ein dermed ikkje skildre fullt ut med ord, fordi den også har ein sanseleg utilgjengeleg dimensjon i seg. Det vil seie at eg som forskande kroppssubjekt er refleksivt medviten på at eg forstår verda sanseleg kroppsleg, men eg har ikkje direkte ord på korleis dei påverkar forståinga mi. Det må eg berre erkjenne, og det er vesentleg å gjere synleg i slike studiar. I det ligg det også ei anerkjenning, ei anerkjenning om at det ein ikkje kan finne forklaringar på alt i verda. Skildringane eg har gitt av stabbarane si livsverd vil difor aldri vere tilstrekkelege for å uttrykkje den faktiske kroppssubjektive forståinga eg har av dei. Dei er enda mindre eit direkte og fullstendig dekkjande uttrykk for den meininga stabbaren faktisk legg i handlingane sine. Skildringane er ei overflate. Men dei er samstundes farga av fenomenet slik det har vist seg for meg som forskande kroppssubjekt. Det er der den førrefleksive dimensjonen ligg, og denne dimensjonen er det berre forskaren som kjenner gjennom å vere ei kontinuerleg erfaring. Difor er det umogleg for forskaren å skulle peike på noka universell sanning om stabbaren sitt univers. Verda som blir skildra kan ikkje bli skildra direkte utan referansar til forskaren som erfarande person eller kroppsleg medvit. Når desse observasjonane blir tilført ei tolking, er desse basert på ei refleksiv forståing (forskaren si forståing) av kroppen som eit før-refleksivt medvit som orienterer seg intensjonalt. Denne forståinga er også ein del av ei levd erfaring. Og det er denne forståinga formidlinga av ei kroppsfenomenologisk studie av stabbarar bør forsøke å reflektere. Det den finn er difor "sant" eller "gyldig" i den forstand at den forsøker å formidle innsikta og forståinga det forskande kroppssubjektet har av fenomenet som blir sett under lupa gjennom ei kroppsfenomenologisk forståing av stabbaren. Den gjer den gjennom ei refleksiv bevisstheit på fenomenet og ved å synleggjere at forskaren er ei erfaring. Eit kroppssubjekt som er i og med verda, historisk, sosialt og kulturelt, og som difor er i kontinuerleg kommunikasjon med denne mangefasetterte verda. Ein kommunikasjon der perspektivet alltid er frå kroppen, fordi det er den mennesket er i verda med. Heilt fysisk og konkret. Det er denne erkjenninga Merleau-Ponty ynskte skulle liggje til grunn for all vitenskapleg aktivitet. Å forstå og ta utgangspunkt i at vi alltid er kroppsleg, og sanseleg i verda.